

Prekenhåndboka (i Dagen):
24. søn. e. pinse (11. nov. 2007)

Gi Gud hva Guds er.

Jan Bygstad.

Tekstgjennomgåelse, 5. nov. 2007.

TEKST: Matt 22:15 - 22

Med dagens tekst befinner vi oss i den stille uke. Jesus har ridd inn i Jerusalem på Palmesøndag, og har talt tre lignelser som avslører lovrettferdigheten og den motstand mot Jesus som denne resulterer i. Fiendskapet fra folkets ledere gjør seg nå gjeldende: De søker å kompromittere Jesus i folkets øyne ved å stille ham overfor teologiske spørsmål og floker. Disse har det til felles at uansett hva Jesus måtte svare, vil han komme i et uheldig lys. I dette avsnittet i evangeliet er det samlet et knippe på tre slike "stridssamtaler".

15 Da gikk fariseerne bort og rårdslo om hvordan de kunne fange ham i ord. 16 De sendte sine disipler til ham sammen med herodianerne, og lot dem si: Mester, vi vet at du er sannferdig, og du lærer Guds vei i sannhet. Du bryr deg ikke om hva noen sier, for du gjør ikke forskjell på folk.

Hvem "herodianerne" var, er noe usikkert. Nyere forskning mener at det her er snakk om esseere (den gruppen som holdt til i 'klosteret' i Qumran). Når fariseerne sender "sine disipler", betyr det at det her er tale om de skriftlærde blant fariseerne (rabbinere), som bruker sine unge disipler som redskaper for å "fange Jesus i ord". Unge er ofte mer åpne enn eldre, og i motsetning til sine lærere - hvis fiendskap mot Jesus var velkjent, kan disse lettere gi utseende av bare å komme for å søke råd. Dette forsterker de ved glatte ord (Salm 55,22), og foregir å anerkjenne Jesus som en lærer i Israel. Uttrykket å "lære Guds vei" var et hovedbegrep innen jødedommen: En talte om 'HALAKA' (*vandring*), noe som var et samlebegrep for å følge den Guds vei som var gitt i Mose lov. I tillegg roser de ham for å være uten menneskefrykt i sin undervisning. For vår del skal vi også merke oss at ikke alle spørsmål som vi som kristne får fra mennesker, er uttrykk for ærlig søken. Ofte er det et ønske om å gjøre kristne, og dermed troen, til skamme, som ligger bak.

17 Si oss hva du mener: Er det tillatt å gi keiseren skatt, eller er det ikke?

Spørsmålet er en felle. Svarer Jesus "ja", har han vist seg som en tilhenger av okkupasjonsmakten. Svarer han "nei", kan han anklages for å være en politisk opprører. Spørsmålet om å betale skatt til romerne var meget betent i datidens Israel. Selotene

mente det var en vanære for Guds folk å svare skatt til ugudelige hedninger, og Judas galileerens opprør (Apgj 5,37) i år 6 var for en stor del motivert ut fra dette.

18 Men Jesus merket deres ondskap og sa: Hvorfor frister dere meg, dere hyklere?

I Joh 2,25 hører vi det sies om Jesus at "selv visste han hva som bodde i mennesket." Menneskers innerste tanker var ikke skjult for ham. Dette er oppfyllelse av Jesajas ord: "Han skal ikke dømme etter det hans øyne ser, og ikke skifte rett etter det hans ører hører" (11,3). At Messias kjente menneskenes hjerter, hørte også med til jødisk messiasforventning. Når Jesus kaller spørreerne for "hyklere", er det ikke for å bruke skjellsord (noe som er i strid med troen, Matt 5,22), men å kalle saken ved dens rette navn. De hykler både idet de gir seg ut for å høyakte Jesus, og fordi deres lovrettfærdighet ifølge Jesu undervisning nettopp er hykleri (Matt 23,13ff).

19 Vis meg mynten som skatten betales med! De rakte ham en denar. 20 Og han sier til dem: Hvem har sitt bilde og sin påskrift her?

På den romerske mynten som ble brukt til skatteinnbetaling (systemet var koppskatt), var keiser Tiberius avbildet sammen med følgende innskrift: "Keiser Tiberius, den ærverdige sønn av den ærverdige guddom". For jødene var dette en dobbelt provokasjon. Både stred det mot bildeforbudet (2Mos 20,4ff), og det guddommeliggjorde et menneske, begge deler ansett som gudsbespottelse.

21 De sier til ham: Keiseren. Da sier han til dem: Gi da keiseren det som keiserens er, og Gud det som Guds er!

Jesu svar hugger over det som fortonte seg som en gordisk knute. Både unngår Jesus fellen de har lagt, samtidig som han gir oss en sannhet som hjelper oss til å leve rett her i verden. I tråd med det vi her hører, lærer apostelen oss lydighet mot øvrigheten, og å betale "skatt til dem som har krav på skatt, toll til dem som har rett til toll, frykt til dem som skal fryktes, ære til dem som bør æres", (Rom 13,7).

Men øvrigheten skal ikke råde over menneskets hjerte og sinn. Der skal Herren Gud alene råde, for på mennesket har Gud satt *sitt* bilde. Derfor er det å "gi Gud hva Guds er", det samme som å la Gud være Herren i våre liv. "Min sønn! Gi meg ditt hjerte, og la dine øyne ha lyst til mine veier!" (Ordsp 23,26).

22 Da de hørte dette, undret de seg, og de forlot ham og gikk bort.

Jesu svar åndet av visdom. I slike svar fra hans munn oppfylles to andre ord fra profeten Jesaja: "Herrens Ånd skal hvile over ham - visdoms og forstands Ånd, råds og styrkes Ånd, den Ånd som gir kunnskap om Herren og frykt for ham," (11,2), og "Ingen av de våpen som blir smidd mot deg, skal ha framgang, og hver tunge som går i rette med deg, skal du få domfelt," (54,17). De som søker å gjøre Jesus til skamme, blir selv til skamme. De kan ikke annet enn undre seg over hans visdom. Det tragiske er at det at deres munn blir lukket, ikke fører til omvendelse, men til at de "gikk bort". Bort fra Jesus.

Jan Bygstad

